

Sant Pere Sacama (jaciment)

Olesa de Montserrat

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Sant Pere Sacama
Emplaçament Camí que surt prop del Km. 10 de la ctra. B-120 en direcció nord.
Alçada: 466

Coordenades:

Latitud: 41.5669
Longitud: 1.91206
UTM Est (X): 409290
UTM Nord (Y): 4602263

Classificació

Número de fitxa 08147 - 38
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Ibèric Medieval Romànic
Segle -VI-XIII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Vestigis molt arrasats, actualment no visibles.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs National Monument Record – Assentament (jaciment)
inspire:
Observacions protecció: BCIN (BOE: 5/05/1949)
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari Sí: CCAA 3456
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada

Titular: 08146A0020000600000OG

Fitxes associades:

Sant Pere Sacama (església)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la dj., 13/10/2011 - 02:00

fitxa:

Descripció

Jaciment ibèric i altmedieval situat al turó on hi ha l'església d'origen romànic de Sant Pere Sacama juntament amb restes de l'antic castell de Sacama. Les restes del castell són fetes en bona part amb obra d'opus spicatum i correspondrien als segles IX o X. Les excavacions realitzades en aquest indret han permès documentar un assentament ibèric que alguns autors (SÁNCHEZ 1992) consideren que es podria tractar d'un punt de guaita o talaia, més que no pas d'un oppidum. Aquest estaria vinculat amb altres talaies que controlaven la ruta del Llobregat, ja que la seva situació estratègica li permetia controlar la vall de la riera de Sant Jaume i també el pas, més al sud, que anava cap al coll de Bram, per on possiblement transcorria el camí d'època antiga per la vall del Llobregat. De l'assentament ibèric n'han quedat escassos vestigis de murs fets amb sòcol de pedra i la resta amb tovet, els quals formaven una planta poc definida. En tot el jaciment s'han recollit nombroses restes ceràmiques d'època ibèrica, però no estan relacionades amb les estructures descobertes. El conjunt té un alt percentatge de ceràmiques fetes a mà i amb superfícies brunyides. Això, junt amb l'aparició d'un parell de fragments de ceràmica àtica de vernís negre, indica un context cronològic de l'Ibèric Antic i Ple (segles VI-II aC), sense que es pugui precisar més. En aquest sentit, cal destacar el fet que no apareguin ceràmiques ibèriques tardanes ni romanes d'època republicana. Una de les troballes més significatives van ser les restes de fauna, que es podrien interpretar com un sacrifici de fundació. Les excavacions també van posar al descobert un habitatge d'època altmedieval, que estava situat ben bé al costat sud-oest de l'església, en una petita esplanada entre roques. Se n'han conservat alguns murs que dibuixen un espai d'una sola habitació amb dues estructures domèstiques definides: una sitja i un nínxol que podria servir per guardar-hi la vaixel·la. Aquest habitatge devia estar en ús des dels segles X o XI fins al XIII. En aquest mateix sector s'hi ha documentat el fossar de l'església, en el qual van aparèixer dues sivelles. Aquests enterraments segurament són posteriors al moment d'habitatge de la zona, ja que normalment aquests s'agrupen al voltant de l'església i lluny dels habitatges. El fossar es podria datar a partir del segle XIII. En aquest moment l'ocupació quedaria limitada al castell fins al segle XIV, quan es construeix, en aquesta mateixa zona però situada més a l'esplanada una mica més gran, la masia de Sant Pere, actualment també destruïda. L'excavació a la zona del castell va permetre recuperar ceràmiques grises, en verd i manganès, ceràmica blava de Paterna, algunes peces de ferro i monedes.

Observacions:

Dins el territori del PEIN de Montserrat

Història

El castell de Sacama (primitivament anomenat de Camba) apareix esmentat ja els anys 938 i 940. Era un dels castells de frontera (juntament amb el de les Espases, Voltera o Esparreguera...) que formava part de la línia de defensa del Llobregat a la zona de Montserrat. Més endavant va ser donat al monestir de Ripoll, però aviat entrà en diversos litigis. Com a mínim a partir del 1058 els castells eren els Castellví, senyors de Castellví de Ronsanes. El 1076 aquesta família va rebre també la senyoria i la parròquia de Santa Maria d'Olesa. A partir d'aleshores el domini i la jurisdicció de Sant Pere Sacama i d'Olesa resten lligades. Més

tard, el 1261, el castell i l'església foren adquirits pel Monestir de Montserrat. I finalment, l'any 1359 Pere III el Cerimoniós va vendre al prior de Montserrat, Jaume de Vivers, tota la jurisdicció de la vila d'Olesa, juntament amb el castell de Sacama. El monestir de Montserrat fou senyor de l'indret fins al segle XIX. Les restes conservades del castell poden considerar-se de la segona meitat del segle IX o del X. Cap a mitjan segle XII, quan pertanyia a la baronia de Castellví, s'hi van fer algunes reformes, segurament de poca envergadura. Al segle XIII el castell ja devia estar en declivi en benefici de la vila d'Olesa, murallada i fortificada. Al segle XIV ja no devia utilitzar-se com a fortalesa ja que, al peu del castell, hi ha documentat el mas de Sant Pere. Pel que fa a l'església, ja apareix esmentada l'any 966. D'aquesta capella preromànica pràcticament no n'ha quedat res, excepte potser una part de la paret nord. La construcció actual s'emmarca en la tipologia del primer romànic, de principis del segle XI. En aquest moment Sant Pere Sacama ja és documentada com a parròquia. Els anys successius a 1591 va reformar el mas i bastir de nou la capella utilitzant les runes del castell. Però no va ser fins a la darrereria del segle XVII o principi del XVIII que la nova capella no va quedar enllestida i fou novament habilitada al culte. A partir del 1979 el Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà hi va portar a terme excavacions arqueològiques. Aquestes van ser completades més tard per diferents excavacions d'urgència de la Generalitat: l'any 1985 dirigida per Florenci Mayoral, i els anys 1999 i 2000 sota la direcció de Jordina Sales (de l'empresa ArqueoCat).

Bibliografia

CATALÀ, Pere; BRASÓ, Miquel (1990). "Castell de les Espases"; Els Castells catalans, vol. I. Barcelona, Rafel Dalmau Editors (2ª edició), pp. 402-407 ESTEVE SALAS, Joaquim (1994). Estudi d'Olesa i Sacama a l'edat mitja (treball inèdit). SOLÀ, Joan (1990). Història de Sant Salvador de les Espases. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat (1ª edició: 1929) GONZÁLEZ BASCHWITZ, José; OBRADORS, Xavier (2006). Pla Especial de Protecció i Catàleg del Patrimoni Arquitectònic d'Olesa de Montserrat. Ajuntament d'Olesa de Montserrat. Fitxa A-02 MAYORAL, F (1989). "Resultats de la intervenció arqueològica feta a Sant Pere Sacama (Olesa de Montserrat)". A: Pre-actes de les I Jornades d'arqueologia del Baix Llobregat. Castelldefels, p.428-433 . MURIEL, S.; PUJOL, M . "Estudi antropològic i paleopatològic de les restes òssies de quatre sepultures de l'ermita de Sant Pere Sacama (Oles de Montserrat)", a: II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sant Cugat del Vallès. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval (ACRAM), p.561-566 PAGÈS PARETAS, Montserrat (1990). Sant Salvador de les Espases (pròleg a la segona edició de la monografia de Joan Solà). Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat. SALES CARBONELL, J (1996-2001). "Sant Pere Sacama (Olesa de Montserrat, Baix Llobregat)", a: Jornades d'Arqueologia 2001. Intervencions arqueològiques i paleontològiques a les comarques de Barcelona (1996-2001). La Garriga .Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p.257-258 . SALES CARBONELL, J (2003). "La necròpolis baixmedieval i l'ermita de Sant Pere Sacama (Olesa de Montserrat, Baix Llobregat)", a: II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sant Cugat del Vallès. Associació Catalana per a la recerca en Arqueologia Medieval (ACRAM), p.554-560 . SÁNCHEZ CAMPOY, Eduard (1992). "Sant Pere Sacama en el context arqueològic de la Catalunya central", a Sant Pere Sacama. Els primers pobladors (segles VI a.C. al XIV). Col·lecció Vila d'Olesa, 3. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 63-66. SOLÍAS, J.M (1982). El poblament del curs inferior del Llobregat en època romana . Universitat de Barcelona.

